

[Kirkeministeren.]

forlangt betaling for gravenes vedligeholdelse.

Med hensyn til indretningen af de tyske gravpladser på kirkegårdene gælder det ifølge overenskomsten, at anlæggelsen og indretningen i hvert enkelt tilfælde skal gennemføres i forståelse med vedkommende danske myndigheder, hvilket altså vil sige menighedsrådene som kirkegårdsbestyrelse og kirkeministeriet som øverste tilsynsmyndighed, og at individuel anlæggelse og indretning af gravstederne på foranledning af de pårørende ikke kan finde sted.

Det er endvidere i overenskomsten udtrykkeligt fastslået, at anlæggelse og indretning af gravene skal ske med hensyntagen til forholdene på de enkelte steder, således at de pågældende kirkegårdes helhedspræg ikke forstyrres. Den frygt, der har været rejst for, at prangende tyske mindesmærker skulle kunne rejses, en frygt, som regelmæssigt kommer til orde i dagspressen, er derfor helt ubegrundet. Det er noget, vi simpelt hen selv er medbestemmende i, netop fordi gravene forbliver på danske kirkegårde.

Det ærede medlem hr. Damsgaard har tillige ønsket en redegørelse specielt vedrørende de tilfælde, hvor de pårørende har sikret sig gravstedsbrev. Herom siges det i overenskomstens artikel 10, at krigsdødes grave er undtaget fra overenskomsten i tilfælde, hvor pårørende eller andre enkeltpersoner har erhvervet ret til gravstedet. Det vil med andre ord sige, at i så fald flyttes gravene ikke, medmindre naturligvis de afdødes pårørende ønsker det eller samtykker deri. Det er ret sjældent, at nogen har erhvervet en sådan ret til gravstedet. Ved de på det nærmeste afsluttede flytninger på øerne har der været 30 tilfælde af den art, og man har i alle disse tilfælde ladet gravene urørte. Muligvis bliver det også tilfældet med hensyn til de 17 grave på Birkerød Assistenskirkegård. Det er nok dette tilfælde, der har givet anledning til interessen for denne specielle situation.

I Birkerødtilfældet er der dog det særlige, at gravstedsbrevene ikke blev udleveret direkte til de pårørende, men til en tysk feltpræst, der skulle viderebringe dem til de pårørende. Måske er de nået frem til dem, måske ikke. Det er nu ved at blive under-

søgt, idet man har fået forbindelse med vedkommende tyske præst. Gravstedsbrevene er jo i øvrigt kun udstedt for 20 år og er altså sådan set udløbet, så det også af denne grund er undergivet nogen tvivl, om der under disse omstændigheder bør tages hensyn til dem. Spørgsmålet er forelagt folketingets ombudsmand, og selv om indbringelse af sagen for ombudsmanden ikke har opsættende virkning, foretager vi os i hvert fald ikke noget i kirkeministeriet, før vi har hørt, hvad ombudsmanden har at bemærke.

Det ærede medlem hr. Damsgaard har i sin motivering for sit spørgsmål givet udtryk for utilfredshed med, at ordningen er blevet til ved, hvad han kalder et magtbud fra oven: folketinget har ikke været spurgt, heller ikke menighedsrådene. At kalde denne overenskomst for et magtbud fra oven har jo kun mening, hvis det ærede medlem mener, at overenskomsten burde have været forelagt folketinget til ratificering. Men i udenrigsministeriet var man af den opfattelse, at overenskomsten kunne gennemføres i henhold til grundlovens § 19, altså uden at skulle godkendes af folketinget. Hvis det ærede medlem ikke havde været enig med udenrigsministeriet i dette synspunkt, kunne han have forlangt en debat i dette høje ting i rette tid. Det er temmelig sent at komme med den slags indvendinger 3 år efter overenskomstens indgåelse og efter, at den er halvvejs gennemført. Man får det indtryk, at det ærede medlem er blevet påvirket af den systematiske hetz, der har været iværksat mod denne sag i en del af pressen.

Og hvad angår det andet spørgsmål, hvorvidt overenskomstens gennemførelse indebærer en tilsidesættelse af menighedsrådenes selvbestemmelsesret, har dette både før og efter overenskomstens indgåelse på foranledning af et jysk menighedsråd været forelagt folketingets ombudsmand, der ved begge lejligheder fandt, at spørgsmålet måtte besvares benægtende, men at det naturligvis som ved enhver anden sag, om nogen skulle ønske det, kan forelægges for domstolene.

Det ærede medlem nævnte, at Menighedsrådsforeningen i 1964 indsendte en protest-skrivelse til regering og folketing, og han beklagede, at intet havde hjulpet. Man